

Zmatky v pojmech

V souvislosti s genderovou rovností se používá několik pojmů, které bývají velmi často používané nesprávně, případně se zaměňují:

Rovnost příležitostí (žen a mužů)

Rovnost příležitostí je koncept, který vychází ze souhrnného vnímání lidských práv. Zaměřuje se na rovnost všech lidí bez rozdílu pohlaví, rasy či etnicity, věku, zdravotního stavu, sociálního postavení a podobně.

Rovnost příležitostí odkazuje na skutečnost, že nestačí jen vyhlásit rovnost všech, ale třeba zajistit i podmínky, aby této rovnosti mohlo být reálně dosaženo. Každý člověk musí mít stejné příležitosti k naplňování svých potřeb, ambicí a životních cílů. Rovné příležitosti proto předpokládají potřebu vyrovnávacích opatření tam, kde rovné příležitosti nejsou zabezpečeny.

Představte si, že někdo postaví nádhernou budovu, do které pozve všechny lidi. Vstup do budovy je překrásné masivní schodiště s dokonalou výzdobou. Ačkoli je budova otevřena všem osobám, dokonce je zveřejněno pozvání pro všechny lidi bez rozdílu pohlaví, věku, etnicity, rasy, zdravotního stavu atd, osoby, které nedokážou zvládnout výstup po schodišti reálně nemají stejnou šanci do budovy vstoupit. Abychom pro tyto lidi zajistili stejné šance, je nezbytné investovat do úpravy vstupu do budovy tak, aby ho měli možnost všichni zvládnout. V minulosti se takovému opatření říkalo pozitivní diskriminace. Někteří lidé získali více než jiní (v našem případě z celkového balíku peněz dostali speciální dotaci na zlepšení přístupu do budovy). V mnohých lidech však termín "pozitivní diskriminace" evokoval formu nespravedlnosti. Jako takový byl proto nahrazen výstižnějším pojmem **vyrovnávací opatření**, které mnohem přesněji vyjadřuje podstatu takového jednání.

Rovnost příležitostí žen a mužů představuje tedy koncept, který se soustředí na dosažení stejných šancí pro ženy i muže, zejména na trhu práce, ve vzdělávání a politickém a profesním životě, ale také v dalších oblastech. Bariéry, které musí zejména ženy překonávat, které jim brání v dosažení stejných práv jako mají muži, vycházejí především ze společenských předsudků a stereotypních představ o mužství a ženství - **genderových** stereotypů. Příkladem vyrovnávacího opatření na trhu práce pro osoby pečující o rodinné příslušníky (péče o malé děti, či jiné příbuzné odkázané na pomoc, vykonávají stále převážně ženy) je **sladění pracovního a rodinného života**. Aby však byla zajištěna rovnost příležitostí, musí mít možnost takové opatření využívat osoby pečující o blízké bez ohledu na pohlaví, etnicitu, věk, ... Je tedy zřejmé, že rovnost příležitostí musí respektovat všechny možné bariéry - nejen vyplývající ze společenských očekávání spojených s mužstvím a ženskostí, ale i další, které již byly zmíněné.

Rovnost mezi muži a ženami

Rovné příležitosti mezi muži a ženami je pojem, který upozorňuje na bariéry, kterým na základě své příslušnosti k pohlaví čelíme. Jde nejen o nedostatek rovných příležitostí na trhu práce, v přístupu ke vzdělání a vzdělávání, ale také o nerovnosti, které se projevují jako důsledky genderově stereotypních společenských konceptů - například v odměňování, v genderové segregaci v zaměstnání, ale také v dělbě práce v domácnosti, a ve výchově dívek a chlapců.

Genderová rovnost

Rovnost pohlaví je stav, kdy gender není určujícím prvkem v životě společnosti, kdy tedy rovné příležitosti žen a mužů, jakož i instituce a jazyk nezpůsobují nerovnosti založené na nerovném chápání mužství a ženství, včetně jiných genderových identit - ne jen de iure, ale hlavně de facto. Jarmila Filadelfiová (2006, s. 68). Definiuje rovnost pohlaví jako stejnou viditelnost, stejné postavení a stejnou účast žen a mužů ve všech sférách veřejného i soukromého života. Jejím cílem je prosazovat plnohodnotnou účast žen a mužů ve společnosti.

Zároveň však také poukazuje na potřebu vnímání rovnosti pohlaví jako hodnoty, o kterou se v procesu prosazování a naplňování lidských práv opíráme. Argumentuje rovnost pohlaví z tohoto hlediska i jako

východisko každé aktivity v oblasti lidských vztahů. V tomto případě je genderová rovnost vnímána jako "skutečnost, že z hlediska lidských práv nejsou mezi muži a ženami žádné specifické rozdíly, které by ospravedlňovaly omezený přístup k plnému využívání práv jednotlivci" (Filadelfiová 2009).

S konceptem rovnosti úzce souvisí pojem rovnosti spravedlnosti, který znamená "stav, kdy ženy i muži stejně plní sociální funkce a mají stejný přístup ke zdrojům a výhodám nezávisle na příslušnosti k pohlaví." (Filadelfiová, se). Genderově spravedlivé zacházení může znamenat jak rovné zacházení, tak zacházení, které je sice rozdílné, ale je srovnatelné z hlediska práv, výhod, povinností a možností.

Požadavek rovnosti však neznamena, že muži a ženy mají být stejní - jejich stejnost se vyžaduje ve smyslu jejich statusu, důstojnosti a práv (Pilcher, Whelehan, 2004).